

Recognizing Reality

ראש השנה תשע"ד

The World Within

Essay 30: Yom Teruah — Breaking and Renewal 281
R. Walkin

Perhaps this concept can provide an answer to the well-known question of R' Yitzchak Blazer zt"l, "Why did Hashem not place Yom Kippur before Rosh Hashanah, so everybody would enter Rosh Hashanah when they are meritorious and pure?"

ונשמע מזה מהו חוקפו של ראש השנה - כי הוא נורא ואיום.

א הגה"צ ר' נפתלי אמסטרדם זצ"ל היה מספר איך נראתה אימת הדין אצל הגר"ם זצ"ל, וסיפר שלפני כניסת היום כנס הגר"ם את בני ביתו והזהירם, ואף את הבנות, כי מעתה עד לאחר ג' שעות ביום לכל הפחות, היא שעת תדין הנורא, ושיהרו בכל מעשיהם ודיבוריהם, וישלמדו אגרת הגר"א לבני ביתו.

ב והמשגיח זצ"ל אמר פעם בישיבה שכיום הדין והמלכות יש פחד מלעשות שום תנועה בלא והירות וחשבון. איך נבין מעתה שבר"ה יום הדין הנורא הזהירו יותר מלהתפלל ביהדות משא"כ ביה"כ וכ"ש בכל השנה.

ג (ד) ומש"כ מג"א שבכל יום הדין הוא לפקידה בעלמא לאותו יום אבל בר"ה הקב"ה דן לכל השנה ולפעמים לשנים רבות, יש להרחיב מעט בבאור דבריו.

ד בתוס' בר"ה (טו) כתבו דבר"ה נדונים אף על חיי העוה"ב. ובוזה ביארו הבריתא דרב כרוספדאי ששינוי התם שבר"ה צדיקים גמורים נכתבים לאלתר לחיים, ורשעים גמורים נכתבים לאלתר למיתה, ובינונים תלויים ועומדים עד יוה"כ זכו נחתמים לחיים ולא זכו נחתמים למיתה, דאי אפשר לפרשה על חיי העוה"ז כי בעוה"ז יש צדיק אוכז בצדקו ויש רשע מאריך ברשעתו, אלא שקאי על חיי העוה"ב. והרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ן תמהו ע"ז מה ענין חיי העוה"ב לדין ר"ה. אבל כך כתבו החוס', והגר"א נקט שכן עיקר לדינא. והוכיח כדבריהם שהרי מבריתא זו יוצא שרק בינונים נדונים ביה"כ ואילו לעיל בע"א אמרו על כולם שאדם נדון בר"ה וגור דין שלו

ה עכ"פ דעת החוס', הגר"א נקט שכן עיקר, שבר"ה דנים את האדם לחי העוה"ב. וכאמרת גם הרמב"ן החולק כאן על החוס' ביאר בעצמו כשער הגמול כי בודאי בר"ה דנים גם על תכלית חיי האדם לעוה"ב. אלא ששם איירי לענין מה שגפק"מ לשכר ועונש בעוה"ז.

ו והוכיח זאת הרמב"ן, כי הנה מי שביים הדין הנורא שלעתיד לבא יזכה לחי העוה"ב ודינו לשלם מיעוט חטאיו בעוה"ז, איך יתקיים זאת לאחר שכבר יצא מהעוה"ז, וכן מי שדינו לאבדון ר"ל ולשלם זכויותיו בעוה"ז איך יתקיים דבר זה לאחר שיצא מהעוה"ז?

ז ועומד בדינו בעוה"ב, אלא בהכרח שבר"ה הקב"ה דן את האדם ורואה אם הוא עומד להודוך בעולם הנשמות, ולפי מה שהוא עומד להיות בעוה"ב, דהיינו לפי מצבו בר"ה זה נקבע למה הוא עתיד להיות לעוה"ב, ועפ"ז נפסק עתה אם לשלם שכרו בעוה"ז או לזכות מעונותיו ביסורי העוה"ז ר"ל. ונמצא שאם בר"ה היה עומד לזכות והצדיק נפשו אח"כ כבר נשתלם משכרו בעוה"ז, יעו"ש והדברים נודאים.

יצחק

ראש השנה

שיח

קעו

2

ר' יצחק ברוגיאנסקי

א דבר נורא שמענו מרבינו המשגיח זצ"ל. דחנה הגר"י בלזר זצ"ל שאל שאלה מפני מה עשה הקב"ה שיה"כ יחול אחרי יום הדין ראש השנה, הרי היה יתור מתאים שיה"כ יחול לפני יום הדין ואז היינו באים ליום הדין אחרי כפרת העונות והיה נקל לזכות בו לחיים טובים

קטט

כ"כ ב' אור

ר' יצחק ברוגיאנסקי

— פג —

3

אולם בודאי הקב"ה רוצה בטובתן של ישראל, ואדרבה עבור זאת גוסא צנה לישראל לעשות מקודם ר"ה חוקא ואח"כ יוה"כ. יען כי הקב"ה ידע לבנות בני אדם כי רחוקים המה מאוד מדברים רוחניים כמו סליחת עונות ועוה"ב וכדומה - להיותם פת בעולם השפל, וכל התרגשים - המה רק סדורים נשמיים - כמו בני חיי ומונזי ולא יוכלו לעלות פתאום למדרגה הנבונה - להרגיש ענין הרוחני של יוה"כ - כפרת עונותיהם, לזאת צוה להם מקודם לעשות ר"ה - שבו דנים את האדם על דברים נשמיים - דברים שיש לו בהם הרגש גדול - וכאשר יחס לבנם בבקשתם על בני חיי ומונזי - או אז אולי יוכלו לעמוד הלאה גם ליוה"כ - שהוא עומד על דברים הנעלים - לרוחניות, לסליחת עונות וכדומה!
ו זהו כונן המורש אורי - בר"ה, ר"ל שעל ידו הוא מאיר לנו לעלות מעלה - להרגיש התשועה הגדולה - בכפרת העונות. והוא רשעי - ביה"כ, שעי" כן אנו נרשעים באמת ביה"כ! (ע"כ אמר בשם רבן).

ה"ה י"ה

4. ואמר המשגיח זצ"ל שאינה שאלה, כי ר"ה הוא יום דין נורא ואיום שגם אחר כפרת יום הכיפורים היה קשה לזכות בו, שאפילו מלאכים יתפוו וחי' ועדה יאחזקו - כי לא יזכון בעיניך בדין. והעצה לזכות ביום הדין אינה כפרת עונות

ולבא לפני המלך בהרגשה כי הוא טהור וזכאי, אלא אדרבה כמש"א בר"ה דלכך שופר של ר"ה כפוף דכמה דכ"ף איניש דעתיה טפי נחזא ליה, וכמאמר ר' יצחק (טו) כל שנה שרשה מתחילתה מתעשרת בסוסה, ותוס' פירשו שמתוך שישראל לבם נשבר ומרחמים עליהם מן השמים, ורש"י הוסיף שכל שנה שרשה בתחילתה היינו שישראל עושים עצמם רשים לדבר תחנונים לפני המקום כמש"נ תחנונים ידבר רש. והגר"ם זצ"ל כתב באור ישראל (ו) שזהו היסוד הראשי לזכות ביום הדין לשבור לבבו בשברון לבב לפני הקב"ה. איך עבודת היום של ר"ה אינה להטהר ולכפר ע"ע קודם יום הדין, כי באופן זה אין תקוה לזכות ביום הדין הנורא, אלא הדרך היא אדרבה להכנס ולשבור לבבו מפני רוע מעללינו, וקוצר ידינו ומיעוט זכויותינו, ולהכנס ליום הדין בחיל ורעדה - בקול שופר גדול, ולקבל מלכויות מכוח אימת הדין, וכך נזכר לטובה בעת דינינו. ע"כ אין מקום לשאול מפני מה לא קדם יוה"כ ליום הדין, אלא אדרבה כיון שלא קדם, ושאיפילו יוה"כ לא עברנו, נקל עלינו לזכות לכניעה הנדרשת בימא דדינא, וכך נזכה לטובה. אלא שסוף ימי תיקון הדין בי בחשרי נהנו לנו לתקן דינונו ע"י המתנה הגדולה של יום הכיפורים שניתן לנו לכפר על כל עונותינו.

dictum: דע — Know, מה למעלה — that whatever occurs Above, — is your doing. The words and deeds of every Jew have a profound impact in the Upper Spheres. Each mitzvah that a Jew performs achieves a degree of תוקן, perfection, Above, while each sin effects a בlemish, in the Upper Worlds. Thus, the effect of a Jew's deeds reach far beyond the limits of his soul. The fate of all that exists is in our hands in a very real sense.

10 שב בים וילך א' דרך

וילך א' דרך

ולכך כמה שיתפוס אדם את מחשבתו בראש השנה בחידוש והמתחשבת * "מלכויות", שהקב"ה הינו מלך ואנו תלויים בו בכל מכל, הן בחומריות והן ברוחניות, בכל פרט ממש אנו צריכים לעזרתו, ומבלי עזרתו לא נוכל לעשות ולהצליח בכלום, ולבוא כרש ואביון ממש, וכמו שאומרת הגמ' (ראש השנה ט"ז ע"ב): "כל שנה שהיא רשה בתחילתה עשירה היא בסופה", ופירש"י שם: שבא האדם בתחנונים כעני ורש, וכן אמרו שם: "כמה דכייף אינש טפי מעלי", כמה שיכופף האדם עצמו בראש השנה, יותר יועיל לו לצאת צדיק בדינו, ולכן אין ערוך לכל חיבור

שערי דרך / פרשת כי תבוא - ראש השנה

11

והידיעה הזו מאפיינת את עבודת עבודת ראש השנה, וכמבואר בדברי רבי יצחק במסכת ראש השנה (ט"ו): 'כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה', ופרש"י (ד"ח ט"ו): שישאל עושינו עצמן רשין ב"ה לדבר תחנונים ותפלה, כענין שנאמר (משלי יח ג) תחנונים ידבר רש'. כלומר שתפילה זו שישאל מתפללים ב"ה צניכה לנבוע מלב רש. אשר מבין שאין לו מאומה ואם לא יבקש הרי אפסה ממנו התקונה, ולהתאמץ מכח המחשבה הזו לעורר רחמים בעדו, ומדברי חז"ל אלו למדנו, כי ככל שהבנה זו תעמיק בתוכנו ותתאמת בלבבנו, כך תגדל תקוותנו לעורר רחמים בתפלתנו, וע"י כך נזכה למילוי צרכנו כפי הטוב בעיניו יתברך שמו.

מה יהיה, כמה יוכל לנצל וכמה יועיל

הוסיף הגר"ח פרידלנדר זצ"ל (שפת חיים מוגדים ח"א ע"ב ק) וחידד דברים אלו בשאלה: 'ואם תאמר, יהודי זה יש לו ב"ה פרנסה קבועה, ויש לו גם הון ששם במקום בטוח, יש לו כשרונות וקשרים טובים וידידים טובים, יש לו משפחה גבית וכו' אכן יוכל יהודי זה לעמוד ב"ה לפני הקב"ה כרש שאין לו כלום, כענין בפתחו?

ע"כ באה תשובתו: 'אלא על האדם לדעת, שכל מה שיש לו - הוא רק ברצון * הבורא יתברך. ועד כמה שהבורא רוצה - יש לו. ואם ח"ו אין זה רצון השי"ת - יכול לאבד את הכל בן רגע ח"ו, או שכל מה שיש לו לא יעזור לו במצב של אסון ושל מחלה ח"ו. בראש השנה נגזר עליו על כל יום ויום של השנה הבאה, מה יהיה לו, ועד כמה יוכל לנצל את מה שיש לו, ועד כמה יועיל לו. אם כן הוא צריך לקבל עכשיו את הכל מחדש, ועכשיו עומד לפני כסא הדין כעני ורש שאין לו כלום, וכולו תלוי בחסדי השי"ת הוא וכל אשר לו.'

280 THE WORLD WITHIN

R. Walker

13a

The Renewal of Rosh Hashanah

ROSH HASHANAH IS A DAY of spiritual renewal, an integral part of the process of repentance. However, the attainment of a contrite and broken heart is a necessary prerequisite to experiencing a spiritual renewal. Only when a person is contrite and broken-hearted is he disengaged from his inner corruptions. Then, and only then, is he able to thoroughly cleanse himself from every sin and transgression, to perform complete repentance, and to attain spiritual renewal.

5 א"ת א"ת

הנה יודעים אנו שלפעולות האדם בעוה"ז יש חשיבות עצומה. כל פעולה של האדם עושה רושם עצום בכל הבריאה. ע"ז נאמר "חמשלהו במעשי ידיך כל שחה תחזק רגליו" (תהילים ח, ט), 'מעשי ידיך' - לא רק בעולם התחתון אלא גם בעולמות העליונים. אנו אומרים בפיוט: "ומלאכים יתפוזן וחיל ורעדה יאחזון וכו'". ולכאורה מה המלאכים שייכים ליום הדין? אך הביאור הוא, משום שכל גורלם תלוי בגורל האדם, והם כמו 'קטנים הסמוכים על שולחני, לכן נזר דין על האדם וכן אומרת המשנה בתחילת אבות (א, ב): "שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה. הוא היה אומר, על שלשה דברים העולם עומד - על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים". בזמן שמעון הצדיק כבר נסתתמה הבואה ונסתלקה הקדושה, אך אעפ"כ הוא מלמדנו: דע! עם כל זה עדיין העולם עומד עליך - על תורתך, על תפלתך ועל חסדיך.

9 והנה כבר נודע היסוד הגדול שאמר הגרי"ב ברכי האדם וביחסו לעוה"ז ולעוה"ב. ההנהגה בעוה"ב, עולם הגמול, הוא להיפך מהנהגת העוה"ז, עולם העשייה. שם, בעולם הנצח, כמעט לא מכירים אותו יחי כפי שהכרנו אותו כאן, כביכול כגדר משהו אחר. כאן בעוה"ז היחס של הקב"ה לאדם הוא יחס של חביבות אינסופית, והאדם כאן הוא יחסן ומפוקח מאד. כל פעולה שלו עושה רושם גורא בכל הבריאה, עליונים ותחתונים, כל מעשה הוא חשוב ומכריע בהנהגת העולם. שם בעולם העליון, נותנים לו מה שמגיע לו עפ"י מעשיו ודרכיו, אך מעבר לזה אין לו שום יחסות ושום כת. "כי אין מעשה וחשבון ודעת בשאול אשר אתה הולך שמה" (קהל פ, ט), כי האדם כבר לא קיים, הארומה לעליון, שיש כידיו כח הנתון לו בתור דומה לעליון יחי, כבר איננו.

12 שיהות יודע כל פעול כי אתה פעלתו התחזקות קסא

זוה הענין של עול מלכות שמים כי כאשר האדם חי כך עם מלכות שמים, שהוא עושה כל דבר כעבדא קמי מלכא, הרי הוא זוכה במשך הזמן להרגיש שע"י כל פעולה מסעולותיו הוא עושה תיקונים בעולמות העליונים, וכל דבר קטן שהוא עושה הרי הוא נחשב וחביב לפני אבינו שבשמים, וזוכה לכאורה ולהרגיש שכל מה שהקב"ה עושה ומסבב בעבורו הכל הוא אך ורק לטובתו, כי יודע הוא שהיות וכל הנהגת העולמות תלוי כמה שאנו עושים כאן בזה העולם לכן סיבב הקב"ה שהיום הזה הוא גורא באותה צורה עם אותו מצב שהיה לו, ויודע הוא שאין אם

136

In this light, the Sefas Emes commenting on the statement of Chazal, "A year that starts in [spiritual] poverty will end with [spiritual] wealth," wrote, "The renewal that a person attains on Rosh Hashanah is proportional to the degree of nullification to the Source of existence that one achieves." The more a person humbles himself before Hashem — submitting his heart and breaking his desires — the more he will merit a spirit of renewal in his Divine service. He will be transformed into a more refined person, cleaner and purer.

* אמנם עלינו לדעת, שכל היחסות של האדם בעולם, כל עצמת השליטה שלו בכל העולמות היא רק במסגרת חוקים שנאמרו כתנאי לעשיית המעשים וקיום המצוות. רק אם המעשים נעשים בהתאם לאותם תנאים נותנים הם לו את כל השליטה הזאת. וע"ד שליטת האדם בעולם מבחינה פיזית - "תמשלהו במעשי ידך כל שמה תחת רגליו. צנה ואלפים כלם וגם בהמות שדי, צפור שמים ודגי הים וגו'" (תהלים ח) - שהיא אפשרית רק בתנאים מסוימים המוציאים לפועל את יכולת שליטתו עליהם, וכלי הכלים המיוחדים ליכולת השליטה - לא רק שאינו מולך על הנבראים בעולם, אלא יתכן גם שהם ימדדו, יתגברו עליו, וישללו את חייו. כמ"כ שליטתו המלאה של האדם בכל הנוגע לעולם הרוחני מוגבלת בתנאים מוכרחים, שרק לפיהם יוכלו מעשיו להקנות לו את מעלתו הרוחנית.

* התנאי הראשוני והעיקרי הוא, שהאדם יעשה את הפעולות מתוך הרהור שיש מצוה. שלא יתק את הפעולות הטובות ממקור האדנות והצווי. זה הוא המושג האמיתי של קבלת עול מלכותו: הוא המלך ואני מקיים ציווי מכוין שאני קשור אליו ומשתיך אליו כעבד. בלא זה יהיה מצב האדם מעין מה שאמר תנ"ל (תניגה יד) על אלישע בן אביה ש"קיצץ בנטיעות". כלומר שכאשר ראה כוחות עצומים בבריאה, טעה לחשוב שכוחם בנכות עצמם, והפריד אותם ממקורם העליון, מכעל הכוחות כולם, ועי"ז נדחה לגמרי. במצב מעין זה נמצא, במדת-מה, כל אחד שמפריד את המצוות והפעולות הטובות ממקורן: המצוה העליון.

15 זה הוא הביאור הפשוט בדברי הגמ' (ברכות יג): "א"ר יהושע בן

קנחה למה קרמה שמע לודהיה אם שמוע, אלא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואחר כך יקבל עליו עול מצוה. הביאור הוא, שלקבל עול מצוות נצרכת הקדמה של קבלת עומ"ש כדי לשייך את קיום המצוות למלכותו ית'.

והנה מפורטת השאלה: מדוע נקבע ראש השנה לפני יום הכפורים, לכאורה היה צריך להקדים את יום הכפורים כדי שיכפר על העוונות, ורק אחר"כ, כשהאדם כבר נקי מעוונותיו, יגיע ראש השנה כדי לדרן כל אחד כפי מעשיו? ותייך הגר"ב, שהקדמת ו"ה ליוה"כ היא ע"ד הקדמת פרשה ראשונה של ק"ש לפרשה שניה. לפי דברינו ביאור הענין הוא שבר"ה מחדש האדם קבלת עול מלכות שמים על עצמו, ועליו להיות במצב של פחד מפני גילוי מלכותו ית', ועל כך דנים אותו * - עד כמה שייך הוא למלכות, ויחכן שיפסיד הכל בגלל תביעה על כבוד מלכותו ית'. אחר כך, ביוה"כ, עוסק האדם בתקן הפרטים, בגדר קבלת עול מצוות. רק כך עול המצוות שעוסק בו האדם ביוה"כ הוא באמת 'עול מצוות' מצד עול מלכות שמים ולא 'מעשה מצוה' גרידא.

והנה כשנכתבנו במחשבה זו, נכין היטב את החסרון הגדול שיש בעשיית המצוות בהרגל וב'מלומדה'. כי כאשר פעולות האדם נעשות רק מכיון שנתרגל לעשות כך, אין למעשיו שום שייכות למלכותו, ואין שום קשר בינו לבו"ת. דבר זה הוא בגדר 'קיצוץ בנטיעות', כי הוא מפריד את המעשים מהשורש. מעשים אלו לא יקנו לו שום שייכות עם הקב"ה וממילא יאבד את כל מעלתו בתור צלם אלקים, כי הוא ניתק עצמו מכל שייכות וויקה לשורשו האלוקי - מקור כל חשיבות צלם האלקים שבו.

כמו כן, נכין גם את החומר הגדול באי-זהירות במצוות קלות. כי אם מקיימים את המצוות מתוך קבלת מלכותו, שהוא ית' הגדול, הרי מקיים כל מצוה יוצא כבוד מלכותו ית', והממרה ציווי פוגם בכבוד המלכות. וכי יש הברל בין ממרה בדבר חמור או בדבר קל? סוף סוף הלא ציווי ואתה העבד!

התורה מלמדת אותנו חומר ענין זה בפרשת ואתחנן (דברים ד.ג.): "לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו וגו' עיניכם הרואות את אשר עשה ה' בבעל פעור וגו'". במכת ראשון אינו מוכן, איך משווה התורה אישור גרעון והוספה על המצוות אפי' במשנה, לאישור החמור של עבודה זרה - בעל פעור? אכן התשובה היא בפסוק הבא: "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום". אם מקור המצוות הוא 'אתם הדבקים בה' אלקיכם', מה ההבדל באיזו מדה * עובדים אותו? ומבחינה זו אין הברל בין בעל פעור לבין 'לא תוסיפו ולא תגרעו'.

זה הוא שרואים אנו בגדולי שלימי ישראל את מסירות נפשם על כל דקדוק קל במצוות, על כל 'דרכונ' ועל כל משהו ששייך לרוחניות. מנין המסייג הזאת? אך, בין שעבודת ה' אצלם היא בגדר נטיעה * הקשורה לשורש, והכל יוצא אצלם ממקור של קבלת עומ"ש, אי"כ כל משהו סטייה היא פגיעה בכבוד מלכותו. ומפני כן, מפאת הכרתם את רוממות כבוד מלכותו ית', שומעים הם היטב את דברי רבינו יונה (שער חשוכה א.טז) - "וכי אין קץ לרעת הממרה את פי", ומתמרמרים על כשלונותיהם עד כדי טוב מותם מתייהם. וכך מפרש האברבנאל את

"שובה ישראל עד ה' אלקיך" (נחמ"ד, ז.ג). אם אתה מתייחס אל הו"ת כ'אלקים', לא סתם ערשה מצוות בגדר 'אמן יתומה' שהמצוות מנותקות מהשורש אלא מקיים רצון ה', אז תרגיש "כי בשלת בעונתיך". אך כלי זה הרי האדם אינו מרגיש את חומרת הדבר, כאילו לא נורא...

קמד שיחות דברי חיוק ותתעוררות לר"ה התחזקות

לכן, הקב"ה ברא את כל השנים ואת כל ראשי השנים, את כל הנשמות שיכראו בכל הדורות לעולם, כל פרט ופרט מהראש השנה כבר נרשם למעלה, לכל יהודי לכל בחור לכל אברך בדיוק נמרץ, את הראש השנה הטוב ביותר עבורו, איזה שטיקעל בתפילה יאיר לו ויעורר אותו, כל מחשבה דבור ומעשה של היום הזה, בבית"ד או בבית, נכתב למעלה בדיוק עצום ונפלא, לחועלת נשמתו, וזה אבינו שכשמים רוצה שנשנן ונחזור כסדר הכל הוא ממש מתנות נפלאות מן השמים. ידער קנייטש פון דער בעל תפילה, כל ניגון וניגון, הכל מכוח ומדוקק, ודברנו כמה פעמים שזה בחינת אשירה לה' בחיי, עצם המצבים של החיים שלי הם שירה לה', העבודה היא השירה לה', וכל המצבים המתחדשים בכל רגע, הם הכלי זמר של הניגון הנפלא הזה, אהללה ה' בחיי, כשיהודי יודע וחי את זה, זהו קבלת עול מלכות, עבודת המלכויות הגדולה ביותר, השיר הנפלא ביותר להי"ת, הילדים וכני הבית וזה שעומד לידו בתפילה, וכל שאר המצבים, כולם מצטרפים להיות כלי זמר לניגון החביב יהוה, זמרו לאלוקים זמרו, שרים שירה עצומה ונפלאה להי"ת.

אבינו שכשמים רוצה שנחזור ונשנן של מצב שלנו הוא המתנה הנפלאה ביותר ששייך עבורנו, או שזה מתנה שעל ידה אפשר להתגבר ולחיות את ההשגחה פרטית, או להתגבר על עיני בין אדם לחבירו,

אנו בואים את הערך המיני של כל דבר, את הפוטנציאל הפנימי הטמון בכל דבר ודבר בעולם, שהלא, כל הנבראים כולם נבראו לשם מטרה זו. שורש העניין הוא שהסיבה והמשמעות של העולם אינם נמצאים 'רק' בכללות העולם, אלא הם גנוזות וחבויות בכל דבר ודבר בעולם. אין שום נברא היוצא מחוץ לאותה מגמה כללית שלשמה נברא העולם כולו, בסוד "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו" (אבות ו יב), וכן אמרו בגמרא וזו לשונם: "אמר רב יהודה אמר רב: כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו, לא ברא דבר אחד לבטלה" (שבת עז ב, וראה דעה תכונות אות קכה, עין איה שבת א עמ' 114-115).

אלא, שבמציאות החיים הרגילה אופק המבט שלנו עלול להיות שטחי ומצומצם. כך, בדרך כלל אנו רואים רק את הצד החיצוני, הן של עצמנו והן של כל דבר. ומפני שזו נקודת מבטנו, הרי שאנו מתנהגים בניגוד לפנימיות שלנו, אנו משתקעים בחטא ובשכחת גודלנו הפנימי, ערכנו האמיתי, תפקידנו וייעודנו. זה מה שמצוי בימות השנה הרגילים שבהם הקב"ה משאיר את רובד החיים החיצוני כפי שהוא, מבלי לגלות בו רבדים עמוקים יותר.

מורי זרכי הגה"צ ר' משה רוזנשטיין זצ"ל משניה רישיבת לומזה ה" אומר, אנתנו אומרים שחטאנו לפניך, כשאנו יודעים ומרגישים שנמצאים לפני הקב"ה או מכירים בחטאים, אבל אם לא יודעים ומרגישים שנמצאים לפניו, אז קיים רק חטא אחר - שברחנו מהקב"ה, כמו חייל שנמצא בצבא בלבוש מדים שלו, או נמצאים עליו הטאים, חסר כפתור, הנעלים לא מצוחצחות וכדומה, ועל כל דבר הוא נענש, אבל כשמסיר את המדים ובורח מן הצבא, אז אין למצוא עליו הטאים, אלא חטא גדול שברח מן הצבא והסיר מעליו עול מלכות. כך האדם לפני מלך מלכי המלכים, אם הוא יודע ומרגיש שהוא עומד לפניו וקבל עול מלכות שמים, או יש מקום למנות טאים, אבל אם האדם מסיר מעליו עול מלכות שמים וברח מהקב"ה אין למנות טאים, אז יש לו חטא גדול של פריקת עול מלכותו, כזה אפשר להבין

סללי תמים | קעג
5 ח"ס הגב' - ח"ת

From the beginning of Elul, the custom is to recite chapter 27 in *Tehillim* — אורי וישעי — twice a day. Its particular relevance to this period is explained by our Sages in the Midrash (*Vayikra Rabbah*, ch. 21) where they say, אורי, "my light", refers to Rosh HaShonah and ישעי, "my salvation", to Yom Kippur.

Everyone understands that Yom Kippur is a salvation for *klal Yisrael*. It is a day that offers an opportunity to shed all our sins and become reborn in a spiritual sense. Why, however, is Rosh HaShonah referred to as "my light"? On this day we live in fear of our lives, not knowing how we will be judged and what the future holds in store. Even the heavenly angels tremble; yet, we are told that this same day is like a beacon of light! What does this mean?

Every Jew is born with a mission to fulfil. His task is to perform as many mitzvos as possible and to bring honour to Hashem at every opportunity. All other activities, physical and material, are of secondary importance, and if we live with

this perspective we will merit *Olom HaBo* and the pleasure of everlasting life.

Hashem, however, has created the *satan*, whose duty it is to try to make a Jew forget his true purpose in this world and lose sight of the correct priorities. Instead of concentrating on spiritual achievement, the *satan* persuades him to focus more on material gains and to aim for wealth, luxury, and physical indulgence. These temporal pleasures are presented as being creditable pursuits. *Olom HaZeh* is projected so attractively that he begins to believe that *doss heist gelebt*, that is what life is all about; *Olom HaBo* is pushed into the background.

This picture, however, is an illusion. *Olom HaZeh* may seem real and worthwhile but, in fact, everything it offers is deceptive. The true value of life does not consist of earthly assets; on the contrary, as our Sages write (*Pirkei Avos*, ch. 4), those who chase after them will never be happy and they will "remove a man from the world". They may appear to be profitable but in truth, it is a fantasy fabricated by the *satan* to deflect a Jew from his real assignment.

חכמים מלמדים אותנו, שמהות יום ראש השנה כלולה משלוש בחינות, שהם מלכויות, זכרונות ושופרות. וכך אומרת הגמרא במסכת ראש השנה (טו א): "אמרו לפני בראש השנה מלכויות וזכרונות ושופרות. מלכויות - כדי שתמליכוני עליכם, וזכרונות - כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, וכמה? - כשופר".

בנוסף לכל אלו, ידוע שיום ראש השנה הוא יום הדין, ואולם, לכאורה יש מקום לברך מדוע הגמרא לא התייחסה לבחינת הדין. הלא מלכויות וזכרונות ושופרות כוללים בקרבם את כל כללות ענייני ראש השנה, וממילא לכאורה היה מקום להתייחס גם לבחינת הדין. אלא שבאמת סוד הדין של ראש השנה רמוז הוא בענייני מלכויות וזכרונות ושופרות, ובעזרת ה' ננסה לראות זאת על ידי העמקה בסוד השלישיה

אלו הם דברי המהר"ל, ראשית כל רואים אנו שהמלכויות היא נקודת הפתיחה של הכל. הזכרונות והשופרות באים בעקבות העובדה שעצמו של יום הוא סוד המלכויות. נתבונן מעט בענייני המלכויות. הנה ידוע, שראש השנה הוא יום המלכת ה'. אלא ראשית כל יש לשאול - מהו סוד המלכות המתגלה ביום ראש השנה? הלא ה' יתברך הוא מלך העולם בכל השנה כולה! והנה בענייני יום ראש השנה כותב הרמח"ל, וזו לשונו (מאמר החכמה):

"ואולם ביום ראש השנה האדון ברוך הוא עומד כביכול בבחינת מלך על עולמו, ועל כן הנה השעה ראויה להתפלל לפניו שתגלה מלכותו לגמרי בעולם".

בתקידות מורגל לומר 'המלך בשדה' (לקוטי תורה לארמ"ר חוקי ראה ד"ה 'אני לודי'), על עבודת אלול המכשירה את גילוי המלכות של ראש השנה, ולעילא מכך, ביום ראש השנה המלך מגיע לארמון, ואף העולם כולו מתרומם לחוש את ערכו המלכותי, ונוכחותו של המלך בוהקת וזוהרת על פני כל נתיני הממלכה.

ביאור הדברים הוא, שהנה במשך השנה הקב"ה נותן לעולם לזרום בשטף החיים הרגיל, הוא מעלים את רוממות מלכותו כדי לאפשר לעולם לבטא את עצמו, את מה שהוא לפי דרגתו, אך ביום ראש השנה הקב"ה מתגלה בעולמו, מופיע ברוממות מלכותו, או אז לא ניכר העולם כפי שהוא, אלא נאמד אל מול הרוממות המלכותית האדירה של מלך העולם. ככל השנה העולם נמצא כביכול לברוך, כבני כפר החיים את חייהם בריחוק מארמון המלך. ואולם בחודש אלול המלך מגיע אל הכפר, וכבר אז כל בני הכפר חשים את מציאותם בהשוואה וביחס אל המלך. לאחר מכן נכנסים כולם אל הארמון, ואז חוקף הנוכחות של המלך היא עצומה, במלא כוחה וכמלא תפארתה ויקרתה, את עומקם של הדברים הללו חושף לפנינו המהר"ל שהבאנו למעלה, ונבאר דבריו בלשונו.

הנה, לעולם יש מגמה, סיבה שבעבורה נברא. הסיבה הזאת מצביעה על כל דבר בעולם ומלמדת את ערכו. את חכליתו ואת מטרת היחוד בעולם. לאורה של מגמה זו

The story is told of an ignorant villager who heard that in the big city there is something called a cinema where one can see all sorts of spectacular events taking place. He therefore saved up to buy a ticket and was ushered into a dark room with a big screen upon which he could view cars in motion, huge buildings, and mountains — and he was positively entranced. But one thing disturbed him greatly — the room was so dark! Impulsively, he stood up and switched on the nearest light and, wonder of wonders, the whole picture faded away. Everyone present shouted at him, "Fool, put out the light! Don't you know that the whole spectacle only appears when it is dark. The light makes everything vanish" (Rav L. Chasman).

27 Kosh HaShonah, זה אורי, is that light that causes the imagery of the satan to disappear. Throughout the year, we live in darkness, caught up in an illusory existence and chasing after things that seem good and beneficial. At the advent of this Day of Judgment, when every Jew stops to contemplate his lifestyle and becomes introspective — he begins to see things differently and to question. Has he not overlooked the central purpose of life — to work towards the acquisition of Olom HaBo rather than pursuing the fleeting attractions of Olom HaZeh? Is it not time to concentrate more on studying Torah and practicing kindness to others? Rosh HaShonah is אורי — when one sees things in their true light and the deceptive glamour of this world fades away.

With light comes joy, a feeling of happiness at knowing that we are now back on the right track. ישמחו השמים ותגל הארץ — because we stand before a Heavenly judgment that brings us to our senses and helps us to reorganize our life and fulfil our mission. As Rashi writes at the beginning of Bereishis, the world was created for klal Yisroel and to enable them to keep the Torah. When Yidden recognise the truth and aim to accomplish this task, the whole cosmos jumps for joy.

32 אחת, משום שתכלית הבריאה היא - "כבוד שמים" וכשרואג לכבוד עצמו הרי הוא דוחק כבוד שמים מהעולם, לכן מגיע הוא למצב שאין אני והוא יכולים לגור בכפיפה אחת ואפשר להמשיל את הדבר לצילו של עץ, שככל שהעץ גבוה יותר הרי צילו גדול יותר ואין השמש יכולה להגיע לצילו, וככל שנמוך יותר כך צילו קטן יותר ואור השמש יכול להאיר יותר בסביבתו. וכך גם כל הבריאה אמורה להיות מלאה כבוד שמים וכפי שיהיה לעתיד לבא. ולכן בעל גאווה הדואג לכבוד עצמו וחולק על מה שנאמר - "הגאווה והגדולה לחי עולמים", בגדולתו זו - הרי הוא מבטל כביכול כבוד שמים. ובמקום שימשש בכלי להרבות כבוד שמים, הרי הוא לוקח את הכבוד לעצמו. ולכן אמר אברהם אבינו (בראשית יח, כז) - "צאנכי עפר ואפר", ומשה אמר (שמות טז, יז) - "ונחנו מה", ודוד המלך אמר (תהלים נב, יז) - "צאנכי תולעת ולא איש", והיינו שהרגישו שאינם תופסים כלל מקום בבריאה ואין להם מציאות עצמית בעולם, רק שותפים הם לתכלית האמיתית של הבריאה, וממילא יש להם ולכל אלו ההולכים בדרכם את ההרגשה והאחריות להרבות כבוד שמים בכל הליכותיהם.

33 בדברים אלו יש לברר את מה שנאמר (תהלים סב, יג) - "לך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו". והכונה היא שמשלם הקב"ה מדה טובה גם על התוצאות וההשלכות שיצאו ממעשיו הטובים (לך כדי כך שכאשר מצא עני פרוטה של עשיר וניצל על ידה, נחשבת המצוה ומתיחסת לבעליה). יסוד התפילה והבקשה היא ההכנעה והביטול כלפי הקב"ה, וככל שמבטל האדם את עצמו יותר, כך מרגיש הוא שתלוי הוא בקב"ה, וכשמבקש את סליחתו מרגיש שהוא - "כאין" ושכל סליחתו תלויה בידי הקב"ה, ולולי זאת אברה תקוותו.

ראש השנה - חשיפת הערך המלכותי של הכל

אך ביום ראש השנה הקב"ה מגלה את מידת מלכותו. גילוי מידת מלכותו הוא דבר שיש לו השלכה על תפיסת כל המציאות כולה. וברצוננו לומר, שלא רק שאנו תופסים שיש מלך לעולם, אלא תפיסת המציאות כולה משתנה בעקבות ידיעה עליונה זו, ובככל וזאת גם האופן שבו אנו תופסים את עצמנו. שהנה ידוע הדבר ש'אין מלך בלא עם', כדברי הראשונים (רבונו כחיי בראשית לה ל רעיון פרקי דרבי אליעזר ג). למלך יש עם שהם עבדיו ורק מכוחו מתבססת מלכותו. אמנם הכבוד והרוממות הם של המלך, הוא הגדול והנעלה. אך העם נוטל חלק נכבד בכיבוד הערך המלכותי הרם של המלך. כמו רב גדול שערכו עומד מצד עצמו, אך ככל שירכו תלמידיו ומשמשיהו, כך יבוא כבודו וערכו לידי ביטוי והשפעתו ואור תורתו יתפשטו יותר.

כך המהר"ל מלמד, שהמילה 'מלך' היא מלשון הולכה, שהמלך מוליך שלמות אל העם. הוא רם ונישא, ובכך שלעמו יש יחס ושייכות אליו - הם מקבלים ערך מערכו של המלך. העבד יקר מתוקף שייכותו אל המלך, יש לו מטרה, ערך מלכותי, שהרי הוא אבן אחד בתוך כל נתיני המלך המבטאים את מלכותו. לכל עבד יש תפקיד מלכותי, יש משמעות ותפקיד, שהם ערכו הפנימי.

כשהאדם עומד לבדו ואינו רואה עצמו כעבד למלכו של עולם, הרי שהוא רואה את עצמו כישות עצמית נפרדת. כל ערכו ומשמעותו נגזרים רק מכוח עצמו. ומה שהוא מוצא בתוכו - זה מה שהוא. כך עלולה להיות ההשקפה הרגילה של האדם על עצמו. הוא רואה את עצמו נע רק סביב מעגל חייו שלו, וסבור כי למעשיו יש השלכה רק לגבי עצמו. הוא עסוק בדאגה להצלחתו ואושרו. גמצא שאופק החיים המורד וקובע את הערכת האדם את עצמו הוא אופק נמוך שאיננו מודע לחשיבות הפנימית שיש לאדם בתור הנציג של המלך העליון במציאות. ממילא האדם עלול אז למעול בתפקידו, לשכוח את המוטל עליו ולשקוע ברדיפה אחר ההצלחה האישית בלבד. ומכאן ועד החטא - אפשר שהדרך לא תהיה ארוכה.

80 בעקבות מאמר י"ה מועדי ה'

5 ין 3 ין קין

ישנם ב' מצבים בנבראים המקיימים תורה ומצוות. ישנם הנראים רק את עצמם וכל מבטם על העולם הוא רק מנקודת מוצא של עצמם, ואלו ודאי שאינם יכולים לראות ולחשוב על ההשלכות הנובעות ממעשיהם, מכיון שאין הם רואים את התמונה בשלמותה. אך ישנם נבראים שזוכים ויוזעים את האמת שהם רק חלק מתוך כל הנבראים ותפקידם הוא להשלים את צווי הקב"ה ורצונו בבריאה

כולה, וכמ"ש ר' יונה (שער ג' אות קמג) וז"ל "היצורים כולם נבראו לכבוד ה' יתברך שנאמר וישעיהו מג, יז - "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו אף יצרתיו אף עשיתיו". אכן נודע מן השכל כי המחלל את ה' ובוזה דברו אבדה תקוותו, כי לא רב לו אשר לא יקיים מה שנדרש ממנו מעיקר יצירתו לכבוד את ה' ולקדשו, אבל שלח ידיו לעשות התמורה וההפך ולחלל את שם קדשו", עכ"ד. כאשר מסתכל האדם מנקודת ראות זו, הרי הוא יכול לחוש ולהרגיש שבכל מעשה ומעשה שעושה טמונות גם התוצאות וההשלכות מהמעשה. ואמנם אין באפשרותו של האדם לראות את כל התוצאות, אך בכל זאת תתכן הרגשה אמיתית שע"י מבין האדם את גודל האחריות המוטלת עליו.

31 חובותינו להתבונן ולדעת מהו המפתח וכיצד יוכל האדם להגיע לדרך ולהסתכלות האמיתית בעבודת ה'. וכיצד יוכל לפקוח את עיניו ולהרגיש בכל פעולה ותפולה את הקיפה האמיתי. ונראה שהמפתח לזה הוא ההכנעה והענוה. שככל שמבטל ומכניע את עצמו, כך מרגיש ורואה הוא יותר את מלכות ה' בעולם, וממלא מבין את תפקידו שלשמו נוצר. אך כאשר מרגיש האדם - "אני ואפסי עה" - אינו רואה כלום חוץ מעצמו ואפי' שמקיים הוא תורה ומצוות אינו רואה כלום, ובודאי שאינו יכול להרגיש שהוא רק נברא שיש לו תפקיד אחד ויחיד לכבוד את ה' ולקדשו, ואינו יכול להגיע - "לכל הנברא בשמי ולכבודי בראתיו אף יצרתיו", מכיון שאם כל מחשבתו ומגמתו היא לכבוד עצמו, בודאי אינו יכול לכוון בכל מעשיו להגדיל כבוד שמים, וממילא מרוחק הוא מהקב"ה ואינו משיג שום מעלה אמיתית בעבודתו. וכן אמר הקב"ה על בעל הגאווה - "אין אני והוא יכולים לגור בכפיפה

The greatest blessing one can bestow is to enlighten another and acquaint him with himself. The Mishnah (Avos 3:18) says: "Man is precious, having been created in God's image, and even more so for having been informed that he was created in God's image." Self-knowledge of one's abilities and talents, as well as one's shortcoming and limitations, is the greatest blessing; it is the means enabling one to realize his Divine mission in this world.

38

עוצמת התביעה ביום הדין - מתוקף גדולתנו

והנה, אמת נכון הדבר ש"מי לא ירא מיום דין הנורא". אין אדם הנמלט מן הדין של יום ראש השנה. ושושן העניין הוא, שהנה באמת הפוטנציאל הגנוז בתוך כל אחד ואחד מאיתנו הוא אדיר ונעלה מאוד מאוד. נשמת אלהים חיים שוכנת בקרבנו, ואנו צריכים להיות נביאים ושירי קודש עליונים. אין לנו יכולת לחפוס לאילו גבהים אדירים או שייכים. הלא כל אחד מישראל מצד פנימיותו יכול הוא להחיות מתים ולברוא עולמות. סגולת אלהות כלבנו, וכוחנו הוא כוח אדיר בלי גבול ומידה. נמצא שאמילו הצדיק שבצדיקים הנה נמצא הוא בפער גדול מאוד בין האור העליון שגנוז בו בפוטנציאל, ובין מה שהוא בפועל. ממילא, כשמאיר אור הפנימיות, סוד הפוטנציאל של כל אחד ואחד, הנה בוודאי שהדין מתעורר בתוקף, תובע את המדרגה האידיאלית והשלמה, ואיננו מתפשר בהווה החסר. יום ראש השנה הוא היום שבו אנו נישאים על כנפי נשרים, לטעום מעט מהזיו העצמותי של המדרגה האידיאלית והשלמה שלנו. זהו יום נורא הוד, מלא יראת רוממות מעצם הרוממות המלכותית הנסקרת בנשמותינו וחדורת אל תוככי הלב והכליות. ביום זה כולנו קסנים במעשינו ובצדקתנו, כי מה אנו לעומת מה שאנו ראויים וצריכים להיות? הלא מעשינו וכל פעולותינו אינם נחשבים מאומה אל מול אדירות הקודש החקוקה בתוך נשמותנו וצריכה ומוכרחת לצאת אל הפועל!

39

גור הדין - מכוח ההשוואה בין האידיאל והמציאות

ומהו הנגזר לכל אדם ואדם? - הנה זה תלוי במעשיו בשנה הקודמת ובמדרגתו הנוכחית בהווה. מי שחלילה שוכח את פנימיותו, הנה מתעורר הצורך להזכיר לו את סוד נשמתו ואת האור הגדול שטמון בו. לעיתים צריך הוא מחסומים בדרך, כדי שיבין שמגמת פניו איננה נכונה. אלו הם סוד הגזירות והיסורים שמתגללים על האדם כדי להזכיר לו את אור נשמתו ולחסום בפניו את הירידה מטה והריוחוק מאוד קדושת ה', שהיא אור חיו ומתיקותם, כאדם הנוסע אל בוד תחתית, שלפצמם צריך להרוס את גלגלי רכבו, כדי שיעצר הרכב, ויגרום לאדם לבדוק את כיוון נסיעתו. לעומת זאת, מי שמכין עצמו בחודש אלול, ומגיע לראש השנה כשכבר הקדים לעשות תשובה, לשוב לסוד נשמתו, להתעורר ולהזכיר את מה שראוי לו ואת האור הגדול שבקרבו, הנה הוא פחות צריך את המחסומים, נזקק יותר לדלק שיסייע לו בנסיעתו ובמסעו אל פנימיותו, אל אור נשמתו. ולעילא הוא מי שכל השנה משתדל רבות בעבודת ה' ובגילוי מלכותו, שהוא מהעבדים הנאמנים במשך השנה כולה, אשר ביום ראש השנה בוהקים ווהרים הם נאמנותו וגודל רצונו בהתגלות מלכות ה', וממילא נחקקים ונקבעים לו השפעות מבורכות מאוד, שיייעוהו במלאכה שהוא מתאמץ בה, ויסיפו לו עוד ועוד אורה ורוממות, לשגבו ולהאדירו במלאכתו הנאמנת שמשתדל בה מעצמו, גם בימי השנה הרגילים. ויהי רצון שישים ה' חלקנו להיות מעבדיו הנאמנים, בניו הנבחרים, שכל חייהם אינם אלא גענוע והשתוקקות לכבוד מלכו של עולם, ולכבוד ירושלים ובית המקדש, מקום משכן מלכותו וקדושתו יחברך שמו ויחעלה.

לעומת זאת, בשעה שהאדם מרגיש עצמו כעבד הניצב בארמונו של המלך, הרי שמעצם השייכות אל המלך, מעצם היחס של עבד אל מלכו, נחשף לפניו ערכו

המלכותי, הוא מכיר את עצמו כחלק מגוף גדול, כאבר בעם הנותן למלך את כבודו ורוממותו, בכך שהוא מבטא זאת במציאות. ממילא הוא מכיר או את ערכו המלכותי, את שוויו הפנימי, את הפוטנציאל האדיר הטמון בו בתור עבד של המלך, בתור נציג של המלך וצינור להופעת דבריו. או אז הוא מתגער מן התרדמה הרגילה שלו, שבה הוא שוכח את ערכו הפנימי, את משמעות חייו העמוקה, ומתרוםם לראות את עצמו באופן רחב הרבה יותר מן האופק המצומצם שאליה התרגל כשלא ראה את המלך. ממילא הוא קולט אז עד כמה הייתה התנהגותו קטנה בשעה שהביט על עצמו במנותק מהמלך, כמה אופק חייו היה מצומצם, כלתי ראוי לערכו הפנימי. הוא מבין את חולשת מעשיו, את מעילתו בסגולתו הפנימית, את בגידתו במלכו של עולם שאין היא אלא בגידה מכאבת בפנימיותו, במלכותיותו שלו.

35

הדין - פועל יוצא 'ממילא' מהמלכת ה'

לאור זאת נבין את סוד הדין הנעשה בראש השנה. כך, בזמן כניסת העבד לארמונו המלך אזי נזרח עליו אור ערכו המלכותי וכבודו הפנימי, כאשר הוא מן המבטאים את מלכות המלך. קולט הוא את ערכו הפנימי, את המגמה שבעבורה הוא קיים. ממילא, בשעה זו עולה השוואה פנימית סביב העבד. השוואה בין הערכו האמיתי המאיר בלבבו בעת ובין מציאות חייו הרגילה שבה הוא השתקע בקטנות, ברצונות קטנים, במעשים נמוכים ובהתעסקות רדודה שאיננה מתאימה והולמת את פנימיותו. ההתעוררות להזכיר את ערכו הפנימי, את המוטל עליו מתוקף כוחו המלכותי, מביאה אותו לביקורת קשה ונוקבת על מעשיו, על התנהגותו בחיי היום יום. מצד אחד הוא רואה את מעשיו וצורת חייו הרגילה, ומצד שני הוא חש את ערכו הפנימי, וממילא נוצרת השוואה בין שני המצבים, ולא רק אצל העבד מתעוררת השוואה זו, אלא גם אצל המלך בעצמו, המביט על עבדו ורואה את שני הקסבים שבאישיותו. מצד אחד, עבד מלך הוא, וראוי הוא למעשים ההולמים את נציגו של המלך, ומאידך, יש במעשיו ביום-יום והתנהגותו הכללית במהלך השנה, רגעים רבים של שכחת תפקידו ומעלתו. השוואה זו, היא למעשה סוד הדין. והיינו, שהדין הוא עצם ההשוואה בין הפוטנציאל הפנימי ובין המצב בפועל. הדין הוא למעשה תביעה להשתפרות. ואולם, כל הבסיס לתבוע שיפור הוא מפני שהאדם אמור להתגה בצורה טובה יותר מהתנהגותו בפועל. לא שייך לתבוע דבר שאינו טמון בפוטנציאל. כך, איננו תובעים מחמור לדבר, כי הריכור אינו מחוקק וטבעו. כללו של דבר, יסוד הדין הוא האידיאל המצב הראוי לאדם. וכך, בשעה שהאידיאל נזרח ומאיר בכל תוקפו, אזי ניכר הפער הגדול בין המצב האידיאלי ובין המצב בהווה. זהו יסוד ושושן הדין. נמצא, שעצם הנוכחות בארמונו, עצם המלכת המלך, היא זו שמולידה את הדין כדרך ממילא. כך, יום המלכת ה' הוא בעצמותו יוצר את תוקף הדין. עצם ההשוואה בין ההווה כפי שהיא, ובין ההווה כפי שאמורה להיות, בתור ממלכת ה', שכולה אומרת כבוד ה' והרר תפארת מלכותו.

36

נמצא, שהדין הוא תוצר של המלכה, של הכניסה לארמונו. המהר"ל מלמד את שזה סוד התעוררות הדין שנעשה בכללות העולמות ביום ראש השנה. כל אחד ואו עומד למשפט, שהוא למעשה השוואה בין דרגתו הנוכחית ובין הפוטנציאל האמתי הראוי לו. הדין שנעשה לעילא, נזרח גם בתוך לבבנו, ומעורר אותנו לחוש את הע והדרגה הראויה לנו כאמת. לא רק אותה התנהלות רגילה, השוכחת את הרומם והשליחות, אלא חיים מלאי יעור, של עבדי המלך, משרתיו עושי רצונו.

It is this פנימית, this inner core of allegiance, that is represented by the sound of the shofar that comes from within. When its notes are blown and a Yid submits afresh to Divine authority, he does so with a פנימית that is untarnished. This פנימית is his *kodesh hakodashim* and when it is evoked through the shofar, it immediately gives rise to Divine favour.

This thought lends deeper meaning to a verse in *parshas Balak* "Hashem has not observed any perverseness amongst *klal Yisroel*" (*Bamidbar* 23:21). Why not — are we always perfectly behaved? In response, the verse concludes and Rashi explains that תרועה is an expression of ריעות, friendship and closeness. This means that even when a Jew is wayward, Hashem is prepared to play down his iniquity because *בו* — deep down inside that person there remains a ריעות, and an attachment which is never lost.

That ריעות provides the springboard to *teshuvah*; we reactivate that bond in order to return fully to the right path.

Perhaps for that very reason the only sound of the shofar that is mentioned in the Torah explicitly relating to Rosh HaShonah is the *teru'ah*; יום תרועה יהיה לכם (*Bamidbar* 29:1), and not *tekiah* or *shevorim*. This is because the sound of the shofar stems from within and symbolises the פנימית of a Yid which is always בריעות with Hashem. It is this inseparable bond that bestirs Divine mercy.

אכן, אנו צריכים להזכיר זאת לעצמנו, אנו צריכים להתודע אל תוכנו הפנימי, אנו צריכים לשמוע את קול השופר, את הקול הפנימי שלנו. ההיזכרות שלנו במה שאנו בפנימיותנו, ההתודעות לעומק רצוננו, ההקשבה אל טבענו הפנימי, היא ממש חשובה מאהבה על כל מה שזייפנו והחטאנו. שהרי אין היא אלא בירור יסודי ועמוק המגלה שאמת חיינו ושאיפת חיינו היא התשוקה לעשות רצון אבינו אהובנו, והיא הבסיס לכל מעשינו. אנו מאירים כאור גדול את החולשות והלכוכים הנראים נוראים במבט חיצוני. מבררים אנו כי הרע שעשינו אינו בגלל רצון להרע, אלא טעות בכתובת, רצון טוב שבלוע בהתנהגות המנוגדת לו. ממילא באמת אין לנו שייכות לרוע ולכבודות החומר, ללכלוך המעשים ולקטנות החיים.

בשעה שאנו מתוודעים אל פנימיותנו הטהורה הזאת, אל הרצון העמוק ביותר שלנו שהוא הרצון לעשות רצונו, הרי אנו משתיקים את כל התביעה המוסנית אלינו על ידי מידת הדין המביטה רק על הצד הגלוי של המעשים וההתנהגות. שהרי אנו חושפים את הרובד הפנימי המראה כי כל מעשינו אינם אלא רצון טוב המבקש טוב, שחלקו טעם בכתובת' ולכש לבוש מלוכלך (ראה שמונה קבצים ג שלב וסמ' א קח).

הכוונה הרצויה הממתקת את המעשה שאינו רצוי

משל לילד קטן, שרצה להכין לאימו עוגה שתשמח אותה כשתחזור מעבודתה המייגע. ובאשר אינו יודע לעשות כן, הנה לכלך את הבית כולו במצרכי העוגה, והעוגה איננה, הלא כשתבוא האם ותראה את הבית המטונף, והשטיח הרביק מדבש וסוכר, יחשכו עיניה, ומיד יגבר כעסה על בנה הסר הגבולות. שאכן, מעשיו הגלויים אינם אלא לכלוך וקלקול. והנה כאן ישנם שתי אפשרויות, שהם שני דרגות של מיתוק כעסה של האם. הדרגה הראשונה היא כשיבוא בפניה, ופניו כלפי מטה, כשהוא מתחרט על מעשיו. הנה חרטה זו תועיל מעט לרכך את הקפדת האם, אך עדיין מעשיו המקולקלים ניכרים ומעיבים מאוד. לעומת זאת, אם יבוא בפניה, פניו

נשוב לדברי המהר"ל. השופר הוא בינה. כלומר על ידי השופר אנו מבטאים את עומק חיינו הפנימי. רצוננו אליו יתברך הוא רצון עמוק, עם ישראל בפנימיותו אין לו אלא רצון אדיר לעשות רצון בודאו, להשתייך ברצוננו אל רצון ה'. זה הכוח שנותן לנו חיים, שאיפות, והוא הרוחף אותנו לפעול בעולם, אלא, שמרצון פנים-פנימי זה ועד במציאות בפועל ישנה דרך ארוכה. דרך שעלולה להיות מלאת שיבושים, מלאת חסרון הבנה כמה שמתבקש בפנימיותנו, במחשבות ובמעשים הנכונים שדרכם אנו מבטאים ומציאים אל הפועל את עומק רצוננו המבקש להשתייך לאבינו שבשמים. במסגרת החיים החיצונית מתמלאים אנו בכל מיני תפיסות ומחשבות, איש איש לפי החינוך שקיבל ולפי המקורות שהתודע אליהם. ממילא אפשר שהאדם יבקש בכל לבו את ריבונו של עולם, אך בפועל, במציאות חיוו, הוא יחיה במרוחק ממבוקשו הפנימי העמוק הזה.

את העומק הפנימי הזה אנו מבטאים בתקיעת השופר. אומר הרכ בעל התניא במאמריו לראש השנה (לקוטי תורה ראש השנה ד"ה 'תקעו' א):

"תקעו בחדש שופר" (תהילים פ"ד). פירוש 'תקעו', תקיעה הוא קול פשוט היוצא מהלב הלב מפנימיותו, והוא בחינת צעקת הלב היוצאת מפנימיות הלב שלמעלה מעלה מהחכמה, שאי אפשר להוציא בשפתיו בדיבור... ועל זה נאמר 'שמעו בקולי' (שם קל א), פירוש 'בקולי' - מה שבתוך קולי, והיינו תוכיותו ופנימיותו שהוא בחינת פנימיות הלב."

וכך כותב רבי צדוק הכהן מלובלין (תקנת השבין סימן יב יב):

"השמעות קול שופר שהוא הקול קול יעקב, קול פשוט המעורר על פנימיות הנעלם שכל רצוננו רק לעשות רצונו יתברך, ועל ידי זה יעלה זיכרונו לפניו יתברך לטובה, כי יסתלק כורסיא דדינא וישב על כיסא הרחמים להתנהג בחסידות ומוחל עוונות עמו, כי מכיש על הפנימיות ולא על החיצונית המעשים הנגלים."

יש הקול ויש מה שבתוך הקול. הקול הרגיל הוא הדיבור. הדיבור שייך למציאות הרגילה של החיים, דרכו אנו מבטאים את דרגת החיים הרגילה שלנו, את מה שמוכן ומושג לנו, את פעולותינו ומחשבותינו. ברובד זה עלול האדם להטא, כלומר להחטא עולמו הפנימי, מלשון 'החטאת המטרה', למעשים ולפעולות שאינם מתאימים לפנימיותו ולמבוקשו הפנימי. אך מה עומד מאחורי הקול? מה עומד בתוך הקול? מהו המבוקש הפנימי המניע את כל מעשי האדם ופעולותיו? - זה הרצון הפנימי והעמוק המבקש את ריבונו של עולם, אכן, מודעים אנו לכך כי יש לנו במסגרת החיים החיצונית, הרבה זיופים והיעדר התאמה אל עניינינו הפנימי. אם ידונו אותנו כפי מעשינו, כפי המבט השטחי המשקיף רק על המעשים ובוחר אותם הטובים הם אם לאו - הרי ש"אין לנו פה להשיב ולא מצח להרים ראש", משום כך, בראש השנה הגנו מבקשים לחשוף את הטמון בתוכיות מעשינו ופעולותינו, לגלות ולהורות כי המניע הפנימי לכל אשר פעלנו, וגם לשגיאותינו, הוא רצון עמוק המבקש את עשיית רצון ה', את קרבת אלהים הטובה.

נשוב לעניינינו. אם כן, בקול השופר הגנו באים בתחינה אילמת המבקשת 'אכא, אנא, אל תשמע את קולי, את כל ההמולה הרבה של מעשי ופעולותי, שבהרבה מהם יופיתי ולכלכתי מפאת קטנותי. אנא, שמע בקולי, הקשב אל הלב ואל המבוקש העמוק הטמון בתוך קולי, בתוך כל מה שריברתי ועשיתי ופעלתי במשך השנה כולה."

ומהו הנשמע בקולי? - קול ישר, קול פשוט, קול אחיד שאינו אלא המכנה משותף הפנימי לכל קולותי הרבים - "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בית ה' כל ימי חיי לחיות בצלם ה' ולבקר בהיכלו" (תהילים כ"ד). השופר מזכיר הוא זכות אבות, מעורר את הטבע הקדוש החבו בתוך כל אחד ואחד מאיתנו, שהוא ירושה לנו מאבותינו הקדושים. האבות חקוקים הם כבנים, והשופר דולה ממעמקים את הירושה הנפלאה הזו, וחושפה בבהירות קודש עליונה."

האם האדם מודע לרצונו זה? האם הוא חש אותו? זה תלוי ברוח הפנימי, בטהרה ובהשתדלות להיות שייך ומותאם אל הרצון הפנימי הזה, על ידי קיום התורה והמצוות, עבודת המידות וזיכוך הלב, אך כיום ראש השנה הקב"ה מסייע לנו להצליח 'לצעוק את הצעקה הפנימית הזאת, 'ובמה? - בשופר'. הקב"ה שומע את צעקתו הפנימית של כל אחד ואחד בשעה שהוא מקיים את מצוות השופר. אך ודאי הוא שכל אחד ואחד, כפי הכנתו ועומק הקשבתו, חש זאת ומתברך מכך.

כלפי מטה, ולא רק שהוא מתחזר על מעשיו, אלא שהוא בוכה בצער באומרו לאימו, שכל רצונו היה לשמחה, להעניק לה מתנה, מתוך אהבתו אותה, אלא שבסוף לא הצליח ולכלך במקום לעשות עבורה עוגה, ומעשיו עצמם נבעו מתוך אהבה ורצון לשמח את האם, הגה דבר זה עצמו יגדיל אהבת האם לבנה, ימתק לגמרי את כל כעסה, ועוד להיפך, יעצים את הרצון להתקרבות, את רחמיה ושמחתה בבנה. נמצא, שדבר זה ממש הפך את הלכלוך לדבר מתוק, באשר הוא נסקר מתוך מבט פנימי וכולל, כך, אם מסתכלים על השטיח המלוכלך לעצמו, והיינו על המעשה המקולקל לבדו, הגה הוא יהיה מלוכלך לעולם, ולא תהיה אפשרות להפוך את הלכלוך לדבר אחר, ואולם, אם מסתכלים על הפנימיות האמיתית, ולאורה סוקרים גם את החיצונית, הרי שהיחס אל הלכלוך הוא אחר לגמרי. אכן, לעולם הלכלוך אינו טוב, והאם תפעל ללמד את בנה להכין עוגה ולא ללכלך, אך הכל יהיה מתוך אהבה וקירבה גדולה, שמחה אחד בשני ורצון גדול להיטיב זה לזה.

מתוקה היותנו במדרגה עליונה כל כך, הגנו נתקפים בצער רב על היום יום המשוקע בקטנות והטאים, ולבנו מתמלא בבקשה עמוקה המתבטאת בווידי וחריטה, שכל עניינם הוא פנייה לה' שיגנו מכל הרשמים של ההתנהגות הקטנה ובכך יסייע לנו לרומם גם את מציאות חיינו הרגילה להיות שייכת יותר ויותר אל תוכנו הפנימי (וראה באורך לקמן בשיחת יום הכיפורים). לפיכך, כל עצמו של יום הכיפורים עוסק בתשובה הפרטנית, בוידויים רבים ובבקשת סליחה ומחילה. ואולם, דווקא מתוך סגולת ראש השנה, שקדם ליום הכיפורים, כבר מחוברים אנו אל הראש והשורש של התשובה, אל הפנימיות שבקרבנו, וממילא תשובתנו כיום הכיפורים היא מתוך אהבה עזה, קירוב לבבות והתאחדות פנימית באבינו מלכנו דודנו.

העניין הוא כי בימי החול הרגילים אנו עלולים להיות שרויים בתפיסת חיים קטנה ורדודה, כשאנו שקועים רק בגורלנו הפרטי ובטובתנו האישית תוך שכחת פנימיותנו הטהורה השייכת בעצמותה אל מלכו של עולם. והנה, כשמופיע עלינו מלכו של עולם, הגנו נתקפים חרדה מאימת נוכחותו המצביעה על חולשותינו, וכבר למדנו כי כל זה הוא חמלת ה' עלינו כמבקש להשיבנו אליו-לעצמנו. נמצא, שאם נתקף ראגה לעצמנו וחרדה מפסק הדין לגבינו, הגה אנו למעשה ממשיכים באותה אחיזה עיקשת בראגה אך לעצמנו ולטובתנו, כלי להיחלץ מהשקפת העולם הרדודה שבה התרגלנו לראו לגורלנו הפרטי והמשפחתי בלבד. לפיכך אסור לנו להתוודות, כי הוידוי עלול להסית את הדגש ממרכז היום אל החרדה הפרטית פן לא יצא זכאינו מן המשפט.

כיום זה עלינו לצאת מעצמנו ולהתרכז במלך העליון ברוב הוא, במעמד המלכות. ברצון לכינת הממלכה. צריכים אנו לשוב לעצמנו האמיתי ולבטא בתפילותינו את רצונו העמוק במלכות ה' ואת כיסופינו להופעת מלכנו, ש"תמלך אתה ה' לבדך מהרה על כל מעשיו, בהר ציון משכן כבודך ובירושלים משכן שמך" (תפילה ראש השנה). כיום זה נשמע ונאזין אל קול השופר, אל קולנו המקורי, אל פנימיותנו

לאור זאת נבין את העובדה שיום ראש השנה הוא כלול בעשרת ימי תשובה, והלא כיום זה אין אנו אומרים ווידוי ולא עושים תשובה לכאורה. אלא, שאמת נכון הדבר, שהראש והשורש של התשובה הוא החיבור אל רצונו העמוק והפנימי. זהו הלב של הוידוי והלב של תיקון המעשים. זהו שופר, מלשון שפרו מעשיכם, וזאת על ידי שאנו מתמלאים משפירו דנהורא, ממתיקות האור שבתוכנו. יום ראש השנה הוא הראש והנשמה של התשובה. הוא חוקק את כל נקודת המצא של הוידוי ושל תהליך התשובה הפרטני, האם ייעשו מתוך ראגה פרטית של האדם להציל את עצמו ולקבל נדירות טובות עליו ועל משפחתו, או מתוך אהבת ה' אמיתית ועמוקה, ורצון אדיר לגילוי מלכות ה' ועשיית רצונו, המצריכים בוודאי את האדם נקי וטהור מלכלוכים, למען יהיה עבד נאמן הפועל לגילוי אור ה' בכל מעשיו. זוהי סגולת ראש השנה, ראש ושורש התשובה. הוא קובע מה יהיה ה'ראש' של התשובה, מאיזו נקודת מוצא פנימית היא תעשה.

הסד גדול עושה לנו הקב"ה כיום ראש השנה. אוהב הוא אותנו מאוד מאוד, מבקש הוא כי נשוב אליו, נשתייך אליו. משום כך מופיע הוא עלינו במלכותו, מעורר הוא אותנו להכיר איך צריכים אנו להיות ומה מוטל עלינו, ודווקא על ידי כך נשוב וניזכר בתוכנו הפנימי, שהוא כל כך שייך לריבונו של עולם. זהו סוד הסדר הפנימי של מלכויות וזכרונות ושופרות, שלבים הבנויים זה על גבי זה, גולדים זה מזה, עד אשר זוכים אנו להמליך את ה' עלינו, ולהזהיר בזהר הרקיע את פנימיותנו הטהורה והעליונה, בסגולת כוח השופר.

In this vein, David HaMelech relates in *Tehillim* 27, "Hashem ori v'yishi — G-d is my light and my salvation." The Sages comment: "my light" refers to Rosh HaShanah and "salvation" to Yom Kippur. Thus the *Malchiyos*, *Zichronos*, and *Shofros* light the way to the repentance of Yom Kippur.

לפי דברים אלו מובן מדוע קודם ראש השנה ליום הכיפורים, שבראש השנה אפשר לזכות ולהגיע לה' אורי" - זהו ראש השנה משום שביום זה של ראש השנה ישנו אור גדול המאפשר לנבראים לראות את הקב"ה, ואז כשרואים את גדלותו העצומה ורוממותו ישנה אפשרות להתבטל ולהכניע אל הקב"ה. ויכול אז להתקיים מאמר חז"ל (ראש השנה טו) - "כל שנה שרשה בתחילתה מתעשרת בסופה". ואחרי שרואים את הדברים בצורה זאת יש מקום לבוא ולבקש מחילה על העונות שנעשו, שהרי כאשר נמצא האדם במצב של רוממות יכול הוא לראות את ההשלכות היוצאות ממעשיו ולהתבונן יותר, ובמצב כזה יכול להגיע ליום הכיפורים ולבקש את סליחתו של הקב"ה. וככל שמבין האדם יותר את משמעות יום ראש השנה, כך יכול הוא להתבונן יותר על מעשיו במבט כללי, כמה קידוש ה' יש במעשיו או ח"ו להיפך (ודגמא לדבר מה שכתב ר' יונה (שער ב' אות קמח) וז"ל "ויש

The motif of Rosh HaShanah is offering ourselves as a sacrifice to Hashem. To do that, we must first recognize G-d to whom we will be offering ourselves — this is the function of *Malchiyos*. Second, we must recognize ourselves, to realize the significance of what we are offering — this is the function of *Zichronos*. And finally, we recognize what is the nature of this offering, what bond of mutual responsibility and benefit is effected by this offering — this is the function of *Shofros*.

In other words, *Malchiyos* teaches us G-d's importance to us; *Zichronos*, our importance to G-d; and *Shofros*, that that importance lies in a specific relationship with specific conditions and parameters. This recognition of G-d and man's importance to each other and the offering of oneself totally to G-d's service lights the way to Yom Kippur. Once we realize our potential, we can feel the regret of frustrating that potential through sin, debasing our importance through inappropriate behaviors. Then we are motivated to repent and return to our original stature.

The Seforno (*Devarim* 30:14) relates that *teshuvah* is predicated on recognizing G-d, whom we have rebelled against and recognizing how much this has caused us harm, necessitating also a recognition of what constitutes sin that effected this rebellion and self-blemish. These are the components of *Malchiyos*, *Zichronos*, and *Shofros* —

- (1) recognizing G-d and His importance to us, (2) recognizing our importance in His eyes, and (3) recognizing the parameters of our relationship and what fits these parameters and what causes sins. This is the motif of Rosh HaShanah, says Hashem. Offer yourselves to Me through coronating Me with the verses of *Malchiyos*, through your remembrances that come before Me for good with the verses of *Zichronos*, and by using the shofar as a vehicle to convey and emphasize these ideas and to bring about the recognition of G-d's presence in this world.